

Грінченко Олена Василівна
аспірант
ДВНЗ «Київський національний
економічний університет
ім. Вадима Гетьмана»
Україна, м. Київ
Царук Ірина Михайлівна
к.е.н., доцент
Житомирський державний
технологічний університет
Україна, м. Житомир

ІНСТИТУТИ СПІЛЬНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В ЕКОНОМІЧНІЙ СИСТЕМІ КРАЇНИ

The article deals with the nature and role of collective investment institutions in the current market conditions. The work has been studied and analyzed key indicators of collective investment institutions in the financial market of Ukraine and defines their place in the economic system. The main content of the study is the analysis of the main features of collective investment institutions that more fully disclose the nature and its role as part of a financial market. Also, the author provides recommendations for problem solving and improvement of collective investment institutions in Ukraine.

На сучасному етапі розвитку будь-яка економічна система передбачає наявність ефективно функціонуючого фінансового ринку, головною функцією якого є раціональний перерозподіл інвестиційних ресурсів між різними секторами економіки. При цьому особливо актуальним залишається питання визначення й удосконалення підходів до забезпечення ефективного управління інвестиційними ресурсами. За цих умов важливим є пошук нових джерел фінансування інвестиційної діяльності, серед яких важливе місце посідають інститути спільного інвестування (ІСІ). ІСІ – це могутній механізм залучення інвестиційних ресурсів в економіку, які в подальшому мають можливість перетворитися на основне джерело інвестиційних ресурсів для країни. На сьогоднішній день, з точки зору інвесторів, головними перевагами ІСІ є потенційно висока дохідність порівняно з традиційним способами збереження та примноження капіталу.

Окремі аспекти функціонування та розвитку ІСІ висвітлювалися в працях провідних зарубіжних та вітчизняних науковців, серед яких Н. Версаль, В. Гриценко, Ф. Девіс, М. Джонк, М. Коваленко, Р. Кун, Л. Радванську, Б. Стайл, Ф. Фабощі, Л. Фурдичко, В. Ходаківська, У. Шарп, В. Шелудько тощо. Проте, незважаючи на значну кількість робіт з даної проблематики дане питання потребує подальшого дослідження та визначення місця ІСІ в економічній системі в цілому.

У будь-якій країні суттєвим внутрішнім джерелом інвестицій є заощадження дрібних потенційних інвесторів, а найбільш поширеним та привабливим механізмом їх залучення до різних ланок економіки виступає спільне інвестування. В Україні формально перший інвестиційний фонд було зареєстровано у 1994 р., але фактично дана сфера фінансових послуг почала розвиватися після прийняття у 2001 р. Закону України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)» [1]. Саме прийняття закону, що регулює взаємовідносини між учасниками ринку інвестиційних фондів, дало поштовх для формування окремої сфери, що є необхідним елементом ринкової інфраструктури національної економіки. ІСІ – це нова для українського інвестора можливість вкладення своїх заощаджень з метою їхнього примноження: з одного боку, вони сприяють вирішенню проблем макроекономічного характеру, а з іншого – вирішують завдання щодо власного розвитку і функціонування (питання макrorівня).

Сьогодні Україна характеризується повільним розвитком ІСІ, хоча правова база для розвитку цих інститутів у країні створена і постійно вдосконалюється. Найбільша проблема, яка гальмує розвиток інституційних інвесторів в Україні в цілому та ІСІ зокрема, – загальний стан розвитку фондового ринку, його інституційна незрілість.

В Україні станом на 31.12.2013 р. було зареєстровано 1604 інвестиційні фонди, попри закриття (ліквідацію) низки існуючих фондів. Таким чином, кількість ІСІ збільшили концентрацію на ринку: на одну компанію з управління активами (КУА) станом на 31.12.2013 р. у середньому припадало вже 4,62 ІСІ.

Кількість ІСІ, які досягли мінімального обсягу активами, у 4-му кв., як і у попередньому періоді, зросла (+11) і на 31.12.2013 р. склала 1250 фондів. Це було зумовлено збільшенням кількості нових венчурних ІСІ (+30), зокрема перевага була за кооперативними фондами (+11) [2]. Серед пайових фондів також більше стало венчурних (+11). Зменшилася кількість інтервальних фондів (–4) і відкритих фондів (–1). Серед КІФ скоротилися кількість закритих недиверсифікованих фондів (–8).

Станом на 31.12.2013 р., за даними Української Асоціації Інвестиційного бізнесу (УАІБ), розпочали процес ліквідації 5 відкритих ІСІ, 4 інтервальних, 1 закритий недиверсифікований ПФ та 18 таких же КІФ, 18 венчурних ПФ та 4 КІФ. З початку 2013 р. кількість «визнаних» фондів зросла на 28, причому венчурних ПФ стало більше на 32, а закритих недиверсифікованих КІФ – на 20 менше [2].

Політика держави щодо інститутів спільного інвестування повинна спрямовуватись на планомірний розвиток цього ринку та його інфраструктури з метою усунення загальної недорозвиненості та покращання якісних параметрів. В сучасних умовах ІСІ, у тому числі й пайові інвестиційні фонди, можуть стати ефективним інструментом накопичення грошових капіталів, обіг яких забезпечує гармонійний розвиток економіки, розбудову як фінансової, так і виробничої сфери національного господарства.

Інститути спільного інвестування для України досить новий напрямок інвестування. Вітчизняна індустрія спільного інвестування, з одного боку, виступає в економіці акумулятором середньострокових фінансових ресурсів населення та інституціональних інвесторів, а з іншого боку – виконує свою соціальну функцію, підтримуючи ріст добробуту громадян, знижуючи, таким чином, навантаження на державний бюджет. Розвиток вітчизняних

інституційних інвесторів дозволить Україні організувати заощадження населення для цілей довгострокових інвестицій в цінні папери підприємств реального сектора економіки, знизити залежність динаміки вітчизняного фондового ринку від активності спекулятивних інвестиційних стратегій зарубіжних портфельних інвесторів, надати населенню інструменти пенсійного забезпечення і накопичення заощаджень, що позитивно відіб'ється на рівні добробуту населення в цілому. У зв'язку з цим, особливої актуальності набуває проблема дослідження економічної сутності, видів та ролі інституційних інвесторів на ринку цінних паперів та загалом на фондовому ринку.

Список використаних джерел:

1. Крейдич І.М. Оцінка діяльності інститутів спільного інвестування в Україні / І.М. Крейди // Економічний вісник НТУУ «КПІ». – 2009. – № 6. – С. 11–18.
2. Офіційний сайт української асоціації інвестиційного бізнесу: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // http://www.uaib.com.ua/abcpeople/abetka_isi/5909.html.